

☞ Gewoon een appelflauwte ☜

Christian Deterink

“Ik moet weg!”

Jeffrey wist meteen dat het niet goed zat toen zijn moeder dit tegen hem zei. Ze had die blik in haar ogen die ze altijd had als iets haar niet zinde of enorm tegen zat. En dan die manier waarop ze het had gezegd...

“E.. er is iets gebeurd met Hanny, ze ligt op het ziekenhuis”, vervolgde zijn moeder haastig. Ze stond daar nog steeds half om de hoek gebogen van de deuropening van het opkamertje. Hanny was mamma’s vriendin, wist Jeffrey. Ze kwam wel vaker op bezoek hier en nam altijd van die lolly’s mee die hij zo lekker vond. Hoe heetten ze ook al weer? Ze hadden zo’n moeilijke naam. Tsjoepa Tsjoeps of zo.

“Jeffrey?”, vroeg zijn mamma opnieuw. Hij keek haar aan, recht in die blauwe ogen waarvan papa altijd zei dat ze zo op die van hem leken. Of eigenlijk zei hij het altijd andersom. Toch? Of... Nu wist hij het zelf niet meer...

“Jeffrey, kan ik je even alleen laten?” Ze vroeg het op een dringende toon die Jeffrey niet aan stond. Een toon die nare dingen voorspelde. En hij hield niet van nare dingen. Hij hield ervan bij zijn moeder te zijn, thuis in het opkamertje, terwijl zij in de winkel stond.

“Ik ben zo terug. Maar pappa is nu nog op het werk, en ik weet niemand anders die even op kan passen. Kun je dat? Even alleen zijn?”

Langzaam knikte Jeffrey met zijn hoofd. Hij voelde zich verdrietig worden. Zijn moeder keek hem aan en stapte de kamer binnen. Met haar handen omklemde ze zijn hoofd.

“Wees voor mij even de grote jongen, Jeffrey! Kun je dat?”

Zoals altijd als Jeffrey op deze manier werd aangesproken, begon hij driftig te knikken. Ja, natuurlijk! Ja, hij wilde graag dat mama tevreden over hem was! Hij was tenslotte vorige week al zestien jaren geworden!

“Ja mamma”, zei hij zacht.

Zijn moeder keek hem nog enkele lange tellen aan. Toen stond ze op. Kordaat zei ze: “Goed, dan ga ik nu, over een klein uurtje ben ik al terug. Het ziekenhuis is niet ver weg.”

Ze stapte het opkamertje uit. Toen ze al door de deuropening was, draaide ze zich nog één keer om, “En jij, sterke kerel, past wel voor mij op het winkeltje, hè?” Ze knipoogde naar hem.

En toen was ze al weg. Een paar seconden later hoorde Jeffrey het blij belletje van de deur van de winkel en de klap van een deur die werd dichtgetrokken. Toen werd het stil.

Het duurde minuten voor Jeffrey iets deed. Hij voelde zich verdrietig en bang, toen hij beseftte dat hij helemaal alleen was gebleven. Helemaal alleen in dit huis, helemaal alleen in het huis, met

een onbemand winkeltje aan de straatzijde. Toen de gedachte door zijn hoofd schoot, schrok Jeffrey. Het winkeltje. Wat had mamma nou ook alweer gezegd? Hij wist het niet meer. Oh, zijn stomme hoofd ook. Jeffrey klopte er op, met gebalde vuisten. Ja, hij wist het weer. Ze wilde dat hij zou passen op het winkeltje!

De gedachte boezemde hem nog meer angst aan dan hij al had. Hij, helemaal alleen in het winkeltje! Wat er niet allemaal kon gebeuren... Jeffrey wist nog al te goed van die keer dat die man had geschreeuwd naar zijn moeder. Zo'n klant. Hoe had mamma het ook al weer genoemd? Een woordenwisseling, zoiets. Iets met thee, waar hij ziek in de buik van was geworden, ongeveer zoiets toen hij had gehad nadat hij die fles wijn van mamma stiekem had leeggedronken. Mamma had gezegd dat het allemaal wel meeviel, maar Jeffrey wist wel beter. Hij was doodsbang van de klant, die een soort... kwaadheid uitstraalde die hij niet kende. Iets ontzettends niet goeds. Zeg maar iets van de straat.

Jeffrey kwam haast nooit in de straat. Als hij buiten was, was hij vooral in het kleine tuintje, achter hun huis. Spelen bij de perenboom, schommelen. Op het gras liggen. Maar op de straat was hij bijna nooit. Hij was er een beetje bang voor. Het was er soms druk, met zoveel drukke mensen, die net als die man in het winkeltje iets van kwaadheid uitstraalden. Hoe moest hij het noemen? Hardheid, kou. De wereld buiten mamma's huis en het achtertuintje was als die stoeptegels, waar hij een keer op was gevallen en waardoor hij twee voortanden was verloren. Gevaarlijk, venijnig en heel boosaardig als je even niet uitkeek.

Jeffrey liep het opkamertje uit, de gang in. Voor de deur richting het winkeltje bleef hij peinzend staan. Misschien moest hij wel naar binnen gaan, achter de balie staan, zoals zijn moeder deed. Het fort bewaken, zoals ze zo vaak zei. Maar hij vond het eng. Wat als er weer zo'n man binnenkwam, zo'n klant...

Jeffrey voelde zich een beetje boos worden. Hoe kan mamma verwachten dat hij dat voor haar deed? Ze wist toch dat hij ... niet helemaal goed was, zoals ze dat meestal uitdrukte. Debiel, zeiden die gemene pestkoppen op straat altijd tegen hem. Dat wist mamma toch? En dan vragen op een winkel te passen. Hij kon het niet!

Jeffrey voelde de tranen achter zijn ogen prikken, tot hij herinnerde wat zijn moeder nog meer had gezegd. Wees een sterke kerel voor me. Zoiets. Dat sterkte Jeffrey. Hij kon het wel! En mamma was maar een klein uurtje weg. Wat kon er gebeuren? Hij drukte de klink naar beneden, en stapte de winkel binnen. Schichtig keek hij om zich heen. Niemand, gelukkig. Hij hoopte maar dat het zo bleef.

Toen zag hij iets op zich af komen. Een donkere vorm die hij niet kon thuisbrengen. De schrik sloeg hem om het hart en hij bleef verstijfd staan. Toen begon het te blaffen en besepte Jeffrey dat het een hond was. Hetzelfde moment sprong het dier tegen hem aan en begon enthousiast zijn handen te likken.

"Toto!", zei Jeffrey verrast, terwijl hij op de vloer hurkte en het beest begon te aaien. Want het was Toto, dat was zeker. De hond van Hanny. Hij had het al een heel poosje niet meer gezien. Waarom had Hanny het eigenlijk nooit meer meegenomen? Ze wist toch hoe goed ze met elkaar konden opschieten en hoe graag ze samen ravotten in de achtertuin? Jeffrey probeerde het te

herinneren, maar kon er niet op komen. Nou ja, het maakte niet uit. Misschien had het wel iets te maken met dat Hanny nu op het ziekenhuis lag. Dat klonk ergens wel logisch... Toto moest tenslotte ergens blijven...

Hoe dan ook, Jeffrey was blij dat Toto er was. Hij stond kordaat op en liep naar de toonbank. "Wij bewaken vandaag het fort, Toto", zei hij ferm, "Mamma moest even weg. Maar wij kunnen het zelf wel af hè?" Als antwoord begon Toto blij te blaffen.

Jeffrey ging achter de toonbank staan. Daar, de kassa, hier het boek waarin alle verkochte dingen moesten worden opgeschreven. Jeffrey wist het wel, hij had mamma immers wel vaker geholpen. Jeffrey bekeek het kasboek beter. Het stond er allemaal in. Als je bij vandaag keek kon je zien dat mamma al heel vaak zakjes thee had verkocht. Sterrenmunt stond er heel vaak, wat een soort thee was, wist hij met enige trots. En hier, zoethout, dat wist hij ook wat dat was. Daar kauwde hij zelf ook wel eens op.

Hij schrok toen hij voetstappen meende te horen. Hij had toch niet de deur... Verschrikt keek Jeffrey op en zag dat er een man naar hem toeliep. Hij had een pakketje in zijn hand, en keek hem bozig aan. De moed zonk in Jeffrey's schoenen. Oh, nee, niet waarvoor hij zo bang was geweest... Een klant.

De klant liep door tot aan de toonbank en legde met een plof het pakketje op de toonbank. Het was een potje met kruidentheeën, zag Jeffrey in een ooghoek. Maar zijn blik was vooral gevestigd op de man zelf. Jeffrey kon opeens zijn snuivende ademhaling horen en ook dichterbij leek de man niet steeds niet aardiger geworden.

"H-hallo, waarmee kan ik ... van ... dienst zijn", bracht hij met moeite uit. Shit, dacht hij, shit. Dat was niet zoals zijn moeder het altijd zei. Toen bedacht hij zich dat hij vieze woorden had gedacht, en voelde zich nog beschaamder.

"Ik kom dit terug brengen, het is niet goed." Het leek wel of de man het in zijn oren brulde, zo hard klonk het. De klanken die hij voortbracht klonken als kanonsschoten in zijn oren.

Jeffrey wist niet wat hij moest zeggen. Hij hapte naar adem.

"Ik ben er ziek van in de buik geworden", bulderde de man weer. Hij boog zich nu voorover over de balie.

Jeffrey stapte geschrokken naar achteren. Zijn hart klopte als een razende, en zijn benen trilden. Hij had een seconde in de ogen van de man gekeken en wat hij had gezien vervulde hem met afschuw. De boosheid erin! Het leek wel of de ogen vlammen uitsloegen.

"Nou, wat komt ervan?", zei de man, "Ik wil mijn geld terug."

Jeffrey kon de man niet meer aankijken en zijn blik schoot heen en weer, op zoek naar een uitweg. Toen viel zijn oog op Toto, die naast de toonbank stond, stram rechtop, alsof hij een konijntje had gezien. Maar zijn kop was gericht naar de boze klant. Heel even keek het dier hem aan, met een blik van: je hebt altijd mij nog. Toen draaide zijn kop zich weer richting de indringer. Hij stond er niet alleen voor, besefte Jeffrey opgelucht, met zijn rug nog steeds stijf tegen de muur gedrukt en dat sterkte hem. Wat had de klant hem ook alweer gevraagd? Geld terug, dat wilde hij, geld terug. Hé, dacht Jeffrey opeens, dat kon hij doen! Hij had de kassa al eerder bediend.

Snel deed hij een stap naar de kassa en zocht de knop waarmee de la uit zichzelf zou openspringen, wat hij altijd zo grappig had gevonden. En in die la zaten allemaal bakjes met allemaal verschillende soorten geld. En als hij daarvan genoeg aan de man gaf, zou hij weggaan. “Nou?”, klonk de ongeduldige stem van de man.

“Ik... geef je geld terug”, zei Jeffrey ademloos en hij drukte op de knop. Maar de la ging niet open. Hij drukte nog een keer. Niets. Nog eens. Helemaal niets. De wanhoop nam hem nu echt in haar greep. Waarom deed die het niet? Hoe kon dat nou? Jeffrey drukte weer een paar keer, steeds nijziger. Niets. Toen viel zijn oog op het slotje voor op de la. Daar stak normaal gesproken altijd een sleuteltje in. Dat was er nu niet. Had mamma de kassa ... op slot gedaan? Maar waarom?

“Als ik het geld niet terugkrijg, ga ik ... andere maatregelen nemen!”

Jeffrey keek hem verschrikt aan en wilde hem uitleggen wat er mis was. Maar toen hij de boze klant zag, viel hij stil. Het leek wel alsof zijn hoofd als een ballon was opgeblazen. Zijn rode ogen sprongen er bijna uit. Zijn haar stond rechtop. De blik in zijn ogen was niet alleen meer boos, die was kwaad, heel erg kwaad. Razend! En zijn huid, strak gespannen onder zijn opgezette stierennek, leek wel een beetje groen geworden. Of was het gewoon het licht dat een spel met hem speelde? Het deed Jeffrey in ieder geval denken aan die film die hij ooit stiekem had gekeken op t.v., over een man die zo opeens boos wordt en uit zijn kleren barst. En dan, helemaal groen, alles kapot slaat. Hij had er nog weken nare dromen over gehad.

“Als ik geen geld krijg, dan pak ik jou!” De man schreeuwde nu nog harder, boog zich nog verder over de toonbank en strekte zijn armen naar hem uit. De paniek sloeg toe bij Jeffrey. Hij drukte zich nog steviger tegen de muur en kermde “nee, nee”. Maar hij moest machteloos toezien hoe de armen, waar je de aders duidelijk op zag, steeds dichterbij hem kwamen.

“Nee”, gilde Jeffrey en zijn zicht werd vertroebeld door de tranen. Hij hief zijn armen in afwering voor zijn gezicht. Maar hij werd niet vastgepakt, merkte hij verbaasd. Toen hoorde hij geblaf. En even later het geluid van kleding die kapot gaat, zoals van toen mamma met haar jurk tussen de deur was blijven steken. Een grauwend geluid. En tenslotte een gesmoorde vloek.

Jeffrey haalde zijn armen voor zijn gezicht weg. De klant was weg gestapt van de toonbank. Hij keek naar iets onder hem. Waarom? Jeffrey boog voorzichtig naar voren en toen zag hij het: Toto hing aan het been van de man. Hij had een broekspijp opengescheurd en zijn bek in zijn blote been gezet. Net goed, dacht Jeffrey. Oh, die goeie ouwe Toto!

“Pak ‘m, Toto”, schreeuwde Jeffrey aanmoedigend. En dat deed hij. Hij liet niet los en de boze klant kon, hevig kronkelend, zijn watervlugge lijfje maar niet te pakken krijgen. Tenslotte zakte hij op de grond, nog half hurkend op het andere been. Jeffrey zag hoe de broek donker kleurde. Hij bloedde. Op de houten vloer werd een plasje snel groter. Hoe zou mamma dat ook al weer zeggen? Als een rund, ja, als een rund.

Toen liet Toto hem gaan. De man slaakte een kreun en sleepte zich haastig richting de deur. Hij zag er nu bezweet uit, verslagen. De boosheid was weg uit zijn gezicht. Nu was de boosheid te horen in het harde geblaf van Toto, die nog voor hem stond.

“Nee, nee, niet meer”, zei de man, met twee handen de bijtwond aan zijn been omklemmend. Hij strompelde overeind. Moeizaam opende hij de deur en glipte naar buiten. Hij keek nog één keer achterom, en zijn blik was er één van verslagenheid en berusting. Toen sloeg de deur met een klap dicht. De boze klant was nu weg, besepte hij, definitief weg. Hij was uiteindelijk even snel verdwenen als hij gekomen was.

Intens opgelucht snelde Jeffrey naar de hond en knuffelde hem.

“Toto, goeie ouwe Toto, wat moest ik ook zonder jou!”

Toto likte hem bij wijze van antwoord blij in het gezicht.

Toen mamma terugkwam stond Jeffrey nog steeds achter de toonbank, trouw het fort bewakend. Toto lag aan zijn zijde. Sinds de boze klant was er niemand meer geweest. Maar Jeffrey had niet erg gevonden als er nog wel iemand was binnen gestapt. Toto zou hem wel beschermen als er weer een nare man zou opdoemen voor hem, dat wist hij zeker. Zijn angst voor de winkel was helemaal weg...

Vreemd genoeg rommelde mamma aan het slot, alsof ze de deur van de winkel had afgesloten.

Toen wandelde ze naar binnen. Ze schrok op toen ze Jeffrey achter de toonbank zag staan.

“Wat doe jij hier?”, vroeg ze.

“Ik bewaak het fort!”, antwoordde Jeffrey ferm. Hij voelde zich opgetogen. Hij had zich als een echte sterke kerel gedragen en had zich helemaal zonder haar gered. Mamma zou trots op hem zijn.

“Maar dat is toch helemaal niet nodig”, zei zijn moeder lachend terwijl ze naar hem toe liep, “ik had het winkeltje toch gesloten...”

Jeffrey keek haar niet begrijpend aan. Gesloten? Maar ze had hem toch gevraagd op de winkel te passen? En hij had toch een klant binnen gehad? Wat nou gesloten?

Zijn moeder stapte achter de balie, en streek hem door de haren.

“Wat is er allemaal weer omgegaan in dat hoofd van je, jongen?”, vroeg ze.

“I-ik heb op de winkel gepast”, zei Jeffrey fel, want hij voelde zich boos worden, “En ik heb me prima gered met een boze klant. I-ik was een sterke kerel...”

“Een boze klant?”, glimlachte mamma en ze streelde zijn nek, “Ach, Jeffrey. We hebben het toch gehad over dat je soms waanbeelden krijgt. Vooral als je gespannen bent... Hallucinaties, weet je nog?” Ze zuchtte, “Ik had je ook niet alleen moeten laten.”

Jeffrey voelde zich verontwaardigd. Wat was dat nou voor een onzin over die haculli... wat het ook waren...

“Ik heb hem de zaak uitgejaagd, mamma”, zei hij opnieuw, “en Toto heeft me geholpen. Hij heeft hem gebeten tot hij bloedde. Als een rund...”

Zijn moeder keek hem in de ogen, zoals ze zo vaak deed. Ze was nu echt verbaasd. “Toto? Maar, schat, je weet toch wat er met Toto gebeurd is?”

“Nee, hij is hier”, zei Jeffrey. Mamma snapte het maar niet, dacht hij boos. Hij draaide zich om en zag ... niets. Geen Toto op de plek waar hij zich even ervoor had neergelegd. Maar waar was hij nu? Jeffrey liep van achter de toonbank weg en begon de hond te roepen.

“Jongen toch, je weet toch dat Toto er niet meer is...”, zei zijn moeder achter hem, “Dat hebben Hanny en ik je toch een paar weken geleden verteld? Je hebt nog een foto gezien van zijn graf...” Jeffrey liet de woorden maar half tot hem doordringen en keek nog achter wat schappen. Maar, geen Toto. Normaal kwam die meteen aanlopen als hij hem riep. En zo groot was het winkeltje nu ook weer niet. Hij was er gewoon niet.... En, nu Jeffrey hier toch was, er was ook geen plasje bloed op de vloer meer te vinden van de bijtewond van de boze klant. Niets. Alsof er ... niets gebeurd was.

Toen begon het tot hem door te dringen. Hij draaide zich om naar zijn moeder en keek haar hulpeloos aan...

“Echt, ik dacht...”, begon hij, “Toto, ik...”

“Maakt niet uit, Jeffrey. Het is mijn schuld. Ik had je gewoon niet alleen moeten laten. Ga nu maar lekker naar de opkamer om wat te spelen.... Straks zal ik spaghetti voor je maken, waar je zo van houdt.”

Jeffrey boog het hoofd en sjokte naar de deur van de gang.

“Oh, en om Hanny hoeft je je ook geen zorgen te maken schat”, riep zijn moeder hem nog na, voor hij de deur achter zich dicht deed, “ze was alleen maar gevallen van haar keukentrapje. Gewoon een appelflauwte.”

